

door Hans van Maanen

Dr. A.H. Heinekenprijs voor de Milieuwetenschappen voor Stuart Pimm

Het wereldwijde web

‘Groen’ links en vrijemarkt-denkend rechts hebben meer gemeen dan ze zelf denken, vindt prof. Stuart Pimm (1949). De van oorsprong Britse zoöloog bekleedt de Doris Duke Chair of Conservation Ecology aan de Amerikaanse Duke University in Durham, North Carolina. Aan de telefoon vertelt hij onder meer waarom het niet van realiteitszin getuigt om in Nederland de dijken te verhogen.

‘Zoals zoveel tieners in die tijd was ik een erg enthousiast vogelaar, dus het lag wel voor de hand dat ik dierkunde zou gaan studeren, in Oxford. Mijn proefschrift ging over de ecologie van woestijnen in de Verenigde Staten, en tijdens mijn studie kreeg ik langzamerhand het idee dat er toch iets ontbrak aan die wetenschap. Het probleem, zoals ik het tenminste toen zag, was dat de wetenschappelijke methode de ecologie tot een misplaatst soort kleinschaligheid dwong: je moest een experiment doen dat herhaalbaar was. Dus je was haast wel verplicht je te beperken tot een sterk vereenvoudigde opzet met een paar soorten op een veldje van een hectare. En dan moest je binnen afzienbare tijd resultaten hebben, anders kon je niet verder.’

Hawaï is voor een ecooloog eigenlijk een belabberde plek

‘In het echt gaat het natuurlijk heel anders – in alle drie de opzichten. Ten eerste in complexiteit: zelfs op een klein veldje gaat het vaak om honderden soorten die allemaal met elkaar te maken hebben. Ten tweede kun je veranderingen en onderlinge afhankelijkheid vaak pas zien op een termijn van jaren, zo niet decennia. Verstoringen in de ecologie zijn soms vrij subtiel, en voordat ze zich hebben voortgeplant en zichtbaar worden, ben je jaren verder. En ten derde is er de schaal: veranderingen blijven niet beperkt tot veldjes van een hectare. De onderlinge afhankelijkheid is zo groot, dat soms een complete regio, of zelfs de hele aarde erbij betrokken raakt.’

‘De ecologie is een geweldig ingewikkeld web van onderlinge samenhangen, niet zomaar een stel parallelle voedselketens. Juist als er een soort uitsterft onderaan in een voedselketen, heeft dat voor het hele voedselweb gevolgen, en soms zeer grote gevolgen. In mijn eerste boek, *Food webs*, heb ik dat uitgebreid beschreven en in wiskundige modellen gegoten.’

Ongerepte glorie

‘Maar er was eigenlijk nog iets veel belangrijkers wat ontbrak. Toen ik tegen de dertig liep, was ik al wat je een “gevestigde wetenschapper” zou kunnen noemen. Vier publicaties in *Nature* en *Science*. Niemand was daar verbaasder over dan ikzelf, en ik denk dat ik ook nog wel jaren op die manier had kunnen doorgaan, maar in 1978 kreeg ik de mogelijkheid om in Hawaï onderzoek te doen.’

‘Nu had ik voordien geen enkele ambitie om die kant op te gaan: Hawaï is voor een ecooloog eigenlijk een belabberde plek. Er zijn al veel soorten uitgestorven, en het gaat daar niet heel goed met de milieubescherming. Ecologen gaan, eerlijk gezegd, toch liever naar onherbergzame woestijnen en ontoegankelijke oerwouden, plekken waar nog geen mens geweest is en waar ze als eersten de natuur in al haar ongerepte glorie kunnen waarnemen. Hawaï was wat dat betreft dus volstrekt niet aantrekkelijk.’

‘Maar het werd mijn bekering. Ik ontdekte dat er soorten waren die ik al niet meer kon vinden – die er kort tevoren nog wel waren en die ik vurig hoopte te zien. Ik was inmiddels een behoorlijk geroutineerde vogelaar, maar ik kon sommige vogels echt niet terugvinden.’

‘Ik heb toen lang en stevig nagedacht over wat me te doen stond. Al die tijd had ik eigenlijk het verdwijnen van

soorten bestudeerd vanuit een soort theoretisch standpunt – hoe gaat dat in zijn werk, hoe liggen de onderlinge afhankelijkheden, wanneer gaat het snel en wanneer gaat het langzaam. Nu besepte ik dat er voor ons ecologen ook een morele verantwoordelijkheid bij hoort. De soorten sterven uit waar we bij staan, en niemand ziet dat beter gebeuren dan wij. Je bent daarmee verplicht te zorgen dat dit proces een halt toegeroepen wordt.’

‘Ik vond het in zekere zin verschrikkelijk op Hawaï: je kunt het razendsnel verdwijnen van soorten met je eigen ogen waarnemen. Dat is toch heel anders dan de milieuproblemen in Europa. Het lijkt, denk ik, een beetje op wat artsen wel overkomt als ze naar de Derde Wereld gaan. Pas daar merken ze hoe slecht het werkelijk met mensen kan gaan, en hoe makkelijk wij het dan hier hebben. Dan zie je waar de echte problemen van de wereld liggen.’

‘Ik besepte dat je als wetenschapper ook een verantwoordelijkheid hebt de natuur te behouden. Niet alleen om ons voedselweb in stand te houden, maar een morele,

christelijke plicht om daar hard aan te werken. Wij mogen deze verantwoordelijkheid niet ontlopen.’

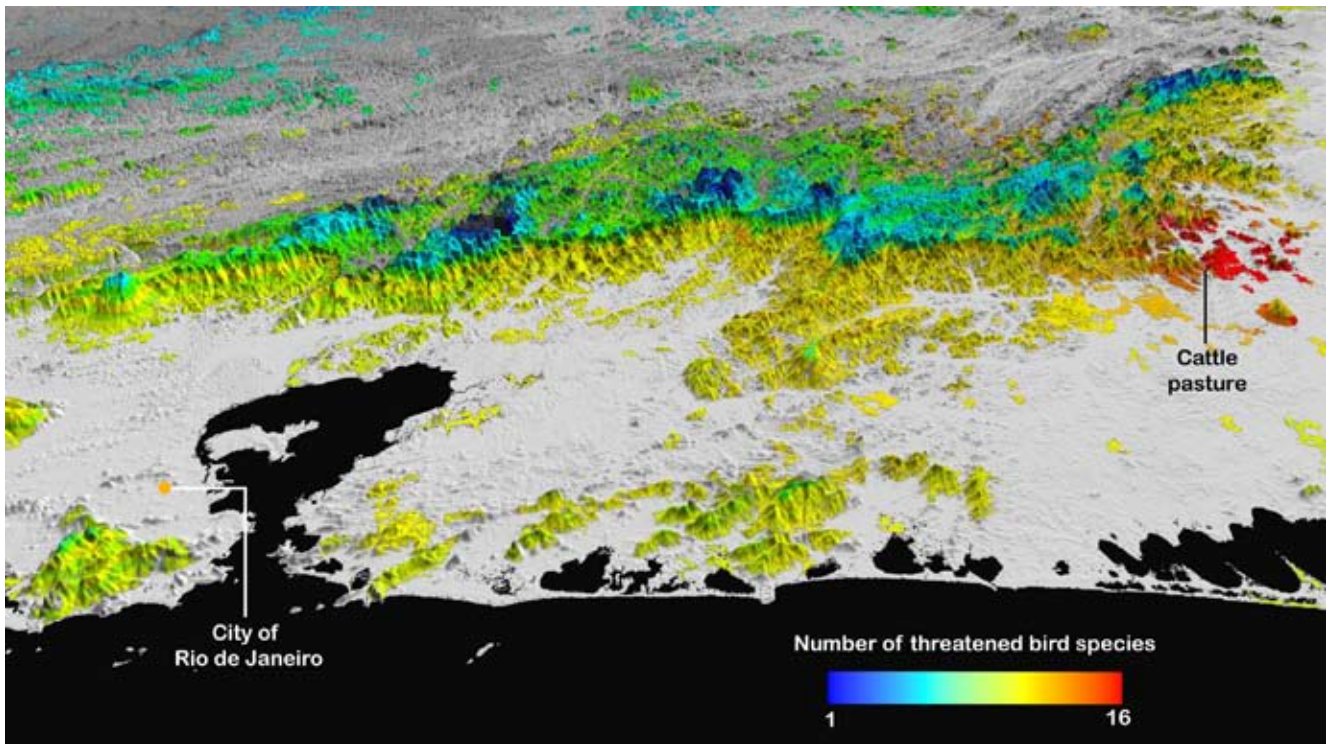
Onomkeerbaar

‘Toen heb mezelf geleerd om mijn mond open te doen als wetenschapper. Hoe je de media een eenvoudig en dwingend verhaal kunt vertellen over de stand van zaken op onze planeet. Het is te makkelijk om dat tegen andere geleerden te zeggen – die weten het ook vaak wel. Het gaat erom het publiek te bereiken.’

‘Uitsterven van soorten is zo volstrekt onomkeerbaar. Wat weg is, komt werkelijk nooit meer terug. Als je het oerwoud in gaat, ontbreken er soorten die er tien jaar geleden nog in overvloed waren, en je kunt ze op geen enkele manier weer terugbrengen. We trekken ons niets aan van alle voorzorgen die we normaal in de omgang met mensen en met de natuur nemen.’



Stuart Pimm op locatie



3-D-kaart van Zuidoost-Brazilië

‘Waar ik mij de laatste tijd weer erg boos over maak, is dat er nog steeds een soort valse tweedeling wordt gecreëerd, tussen “idealistische milieuactivisten” aan de ene kant en “realistische economen” aan de andere kant. Mensen die zeggen dat het wel mooi is om de planeet te redden, maar dat we niet zonder economische vooruitgang kunnen.’

Zonder subsidies zou de vis onbetaalbaar worden

‘Er zijn veel te veel dingen die zowel uit economisch oogpunt als uit milieuoogpunt schadelijk zijn. Een simpel voorbeeld. In de Europese Unie kost een kilo vis op de markt gemiddeld twintig euro. Dan zou je denken dat het vangen van die vis minder kost, omdat er door iedereen wat winst gemaakt moet worden. Maar in werkelijkheid kost het vangen van een kilo vis veertig euro. Zonder subsidies zou er helemaal geen visvangst mogelijk zijn, en zou de vis onbetaalbaar worden. De Europese Unie

en – aan de andere kant van de oceaan – de Verenigde Staten subsidiëren dus het leegvissen van de oceaan en ze verstoren de werking van de vrije markt. Het grappige is dat Adam Smith, de grondlegger van de moderne economie, al zo’n soort voorbeeld had bij de haringvangst in zijn tijd.’

‘Ik begrijp best dat we niet terug kunnen naar het Europa van voor de industriële revolutie en de staatssteun, maar ik vind het onbegrijpelijk dat er vele miljarden dollars worden uitgegeven om de roofbouw op de planeet te subsidiëren. Dat is ook economisch geen goede investering.’

Stommiteiten

‘Op dezelfde manier wordt het aan “de groenen” overgelaten om te protesteren tegen de bouw van grote stuwdammen in de Yangtzerivier in China. Ze kosten miljarden, miljoenen mensen moeten verhuizen, en uit elke berekening blijkt dat ze economisch geen enkel voordeel hebben. Het is allemaal buitengewoon knullig en dom.’

‘Als we nu eens begonnen met dat soort stommiteiten na te laten, die prestigeprojecten waar niemand wat aan

heeft, dat zou al een stuk schelen. Dat moet toch zowel de milieuactivisten als de fiscaal conservatieven aanspreken. Hoewel *The Economist* nooit de groenen zal bedanken voor het blokkeren van dat soort projecten...'

'Het getuigt in feite van grote economische realiteitszin om niet de dijken te verhogen zoals bijvoorbeeld in Nederland en in Florida gebeurt, maar om het probleem bij de bron aan te pakken, de opwarming van de aarde door het verdwijnen van het regenwoud. Het is natuurlijk niet makkelijk om mensen in de tropen een alternatief te bieden, maar het is echt niet zo dat ze niets anders kunnen dan bossen verbranden om in hun levensbehoeften te voorzien. Er zijn genoeg voorbeelden van program-

ma's waar dat gelukt is op lokaal niveau. Niet alleen in de tropen, zelfs in Europa en de Verenigde Staten. Het is een enorme uitdaging, maar het kan zeker. Wat dat betreft blijf ik een optimist – elke soort die je voor het nageslacht weet te bewaren, is er een. Elk initiatief om een natuurgebied te beschermen, scheelt.'

'De aarde is nog niet ten dode opgeschreven, of zelfs zwaar getroffen, maar zij heeft wel verzorging nodig – goed rentmeesterschap. En we hebben het publiek aan onze zijde, dat moet toch ook schelen. Als we het deze eeuw niet doen, blijft er voor onze kleinkinderen niets over.'



Van het omslag van Pimms recente boek 'The Balance of Nature'